

Ярема Олена Петрівна

викладач-методист,

КЗ ЛОР «Бродівський фаховий педагогічний коледж

імені Маркіяна Шашкевича»

м. Броди, Україна

yarema.olena7@gmail.com

ХМАРНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ОНЛАЙН-ІНСТРУМЕНТИ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

***Анотація.** У статті розглядається актуальність використання хмарних технологій та онлайн-інструментів як потужного засобу для розвитку цифрової компетентності у процесі підготовки майбутніх учителів англійської мови. Розглянуто ключові аспекти та компоненти цифрової компетентності, необхідні сучасному педагогу. Визначено та обґрунтовано можливості інтеграції хмарних сервісів (таких як Google Workspace, Microsoft 365) в освітній процес.*

***Ключові слова:** цифрова компетентність, хмарні технології, онлайн-інструменти, майбутні вчителі англійської мови, інформаційно-комунікаційні технології.*

***Annotation.** The article examines the relevance of utilizing cloud technologies and online tools as a powerful means for developing digital competence in the process of training future English teachers. It explores the key aspects and components of digital competence essential for a modern educator. The possibilities of integrating cloud services (such as Google Workspace and Microsoft 365) into the educational process are identified and substantiated.*

***Key words:** digital competence, cloud technologies, online tools, future English teachers, information and communication technologies.*

Вступ. Сучасний світ переживає період стрімких технологічних змін, що зумовлюють трансформацію всіх сфер суспільного життя, зокрема й освіти. Швидкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), зокрема хмарних технологій та онлайн-інструментів, докорінно змінює підходи до навчання та викладання іноземної мови. У цьому контексті цифрова компетентність стає однією з ключових вимог до фахівця будь-якої галузі, а для педагога вона набуває особливого значення, оскільки є не лише інструментом професійної діяльності, але й основою для формування компетентностей здобувачів освіти.

Цифрова компетентність сучасного педагога, як ключова складова професійної майстерності, охоплює значно більше, ніж просто володіння комп'ютером. Вона є багатогранною і включає кілька взаємопов'язаних аспектів: інформаційну грамотність (здатність ефективно шукати, оцінювати та критично осмислювати цифрову інформацію), комунікацію та співпрацю (уміння взаємодіяти в цифровому середовищі, організовувати онлайн-спілкування та спільну роботу), створення цифрового контенту (здатність розробляти власні цифрові навчальні матеріали, презентації, відео), цифрову безпеку (розуміння ризиків та дотримання правил кібергігієни для захисту особистих даних та інформації здобувачів освіти), вирішення проблем (навички ефективного використання цифрових інструментів для вирішення навчальних та професійних завдань, а також усунення технічних неполадок), а також інноваційність та креативність у застосуванні технологій для оптимізації освітнього процесу та розвитку індивідуальних можливостей здобувачів освіти [5].

Розвиток цифрової компетентності майбутніх учителів англійської мови є стратегічним завданням сучасної педагогічної освіти. Це пов'язано з тим, що англійська мова як засіб міжнародної комунікації вимагає постійного

використання актуальних та інтерактивних методів навчання, які значною мірою базуються на використанні цифрових ресурсів. Сучасний вчитель англійської мови повинен не лише володіти мовою, а й вміти ефективно інтегрувати цифрові інструменти у навчальний процес, створювати інтерактивні уроки, організовувати дистанційне навчання, розвивати цифрові навички в школярів та бути готовим до безперервного професійного розвитку в умовах постійних технологічних інновацій.

Незважаючи на зростаючу увагу до проблеми розвитку цифрової компетентності, рівень підготовленості майбутніх учителів до ефективного використання хмарних технологій та онлайн-інструментів у професійній діяльності залишається недостатнім. Це зумовлено низкою факторів, серед яких: швидкість розвитку технологій, що випереджає темпи оновлення освітніх програм; недостатня кількість практичних занять з інтеграції цифрових інструментів у навчальний процес; відсутність єдиної системної підготовки педагогів у цій галузі.

Метою даної статті є аналіз сучасних підходів до формування цифрової компетентності, визначення ролі хмарних сервісів та онлайн-платформ у цьому процесі, а також окреслення шляхів їх імплементації в освітню практику.

Виклад основного матеріалу. У сучасному світі цифрова компетентність є однією з ключових для успішної професійної діяльності, особливо у сфері освіти. Вона охоплює не лише технічні навички роботи з цифровими пристроями та програмами, а й здатність критично оцінювати інформацію, ефективно комунікувати в цифровому середовищі, створювати цифровий контент, вирішувати проблеми та забезпечувати безпеку в інтернеті. Для майбутнього вчителя англійської мови цифрова компетентність має особливе значення, оскільки вона є фундаментом для ефективного викладання. Мається на увазі інтеграція мультимедійних матеріалів, інтерактивних вправ, автентичних джерел інформації. Цифрова компетентність є важливою для організації навчання. Важливим є управління навчальним процесом за допомогою онлайн-платформ, використання електронних журналів, створення

віртуальних класів. Беззаперечною є важливість професійного розвитку. Онлайн-інструменти надають доступ до освітніх ресурсів, до участі у вебінарах та онлайн-курсах, розширюють співпрацю з колегами через професійні спільноти. Не варто забувати й про формування компетентностей здобувачів освіти, а саме, навчання безпечному та ефективному використанню цифрових інструментів для вивчення мови.

Для успішної підготовки фахівців, які впевнено та обґрунтовано використовуватимуть новітні інформаційно-комунікаційні технології у своїй освітній та науковій кар'єрі, необхідно системно вирішувати питання інтеграції хмаро орієнтованих систем в закладах освіти. Це є ключовою передумовою для формування їхньої сучасної цифрової компетентності. У ряді державних документів наголошено на важливості цифровізації освітньої сфери [4; 6], забезпеченні сталого розвитку цифрової компетентності фахівців освітньої галузі [3], подолання дефіциту висококваліфікованих кадрів для повноцінного розвитку цифрової економіки та цифровізації взагалі [6].

Останні п'ять років ознаменувалися поглибленням наукових напрацювань, підкріплених широкою державною та міжнародною співпрацею. Спільні зусилля Міністерства освіти і науки України, Національної академії педагогічних наук України та міжнародних партнерів через низку дискусій та публікацій з освітньої політики сприяли висвітленню та затвердженню ключових засад компетентнісного підходу.

Хмарні технології (cloud technologies) являють собою модель надання обчислювальних ресурсів за запитом через інтернет. Вони забезпечують доступ до програм, даних та сервісів без необхідності встановлення та обслуговування власного програмного забезпечення чи апаратного обладнання. Для майбутніх учителів англійської мови хмарні технології відкривають низку можливостей для розвитку цифрової компетентності. Такі сервіси, як Google Workspace (Docs, Sheets, Slides, Drive) та Microsoft 365 (Word, Excel, PowerPoint, OneDrive) дозволяють студентам спільно працювати над проєктами, створювати

презентації, обмінюватися файлами в режимі реального часу. Це розвиває навички командної роботи, цифрової взаємодії та управління проектами.

Хмарні сховища забезпечують доступ до навчальних матеріалів, планів уроків, презентацій та інших ресурсів з будь-якого пристрою та місця. Це підвищує мобільність та гнучкість освітнього процесу. Хмарні інструменти надають можливості для створення інтерактивних тестів (Google Forms, Microsoft Forms), вікторин, інтерактивних відео, що збагачує освітній процес та робить його більш привабливим для здобувачів освіти. Платформи на базі хмарних технологій (Google Classroom, Microsoft Teams) є основою для організації дистанційного та змішаного навчання, що стало особливо актуальним в сучасних умовах.

Поряд із хмарними технологіями, значний потенціал для розвитку цифрової компетентності майбутніх учителів англійської мови мають різноманітні онлайн-інструменти. Їх використання сприяє формуванню конкретних практичних навичок, необхідних для сучасної педагогічної діяльності. Інструменти типу Quizlet, Kahoot!, LearningApps.org, Genially, Wordwall дозволяють майбутнім вчителям самостійно створювати захопливі інтерактивні вправи, які підвищують мотивацію здобувачів освіти до вивчення англійської мови та дозволяють закріплювати матеріал у ігровій формі. Інструменти для створення інтелект-карт (MindMeister, XMind), інфографіки (Canva, Piktochart) допомагають унаочнювати складні концепції та розвивають у студентів навички візуального мислення та подачі інформації. Використання подкастів, YouTube-каналів, автентичних відеоматеріалів та інструментів для запису голосу (онлайн-диктофони) сприяють розвитку мовленнєвої компетенції. Онлайн-інструменти для створення тестів з автоматичною перевіркою, електронні системи оцінювання дозволяють оперативно надавати здобувачам освіти зворотний зв'язок та ефективно моніторити їхній прогрес. Онлайн-перекладачі, сервіси перевірки граматики (Grammarly), інструменти для спільного редагування текстів допомагають вдосконалювати письмові навички та формувати культуру академічного письма.

Ефективність використання хмарних технологій та онлайн-інструментів у підготовці майбутніх учителів англійської мови залежить від системного підходу до їх інтеграції в освітній процес. Це передбачає інтеграцію в навчальні курси практичних занять з використання конкретних хмарних сервісів та онлайн-інструментів у програму підготовки. Хмарні технології мотивують студентів до виконання проєктів, що передбачає активне використання цифрових інструментів для створення освітнього контенту. Обов'язковим є використання хмарних технологій та онлайн-інструментів під час педагогічної практики, що дозволяє студентам набути реального досвіду. Безперечно, це стимулює студентів до самостійного вивчення нових інструментів та їх застосування у освітньому просторі.

Сучасний ІТ-простір характеризується великою кількістю постачальників хмарних платформ, сховищ та ПЗ. Безумовними флагманами у сегменті хмарної інфраструктури залишаються Google, Amazon та Microsoft, кожен з яких має розгорнутий портфель пропозицій. У цьому дослідженні акцентовано увагу лише на тих сервісах, які оптимально підходять для практичного застосування майбутніми вчителями англійської мови в НУШ. Метою такого вибору є демонстрація потенціалу цих інструментів у підвищенні якості освіти на інноваційній основі.

Платформа Google, особливо її версія Google Workspace for Education, пропонує широкий спектр безкоштовних і платних сервісів, які є надзвичайно корисними для майбутніх вчителів англійської мови в НУШ. НУШ акцентує увагу на компетентнісному підході, інтерактивному навчанні та розвитку критичного мислення, і Google-інструменти чудово відповідають цим вимогам.

Ось найкорисніші сервіси Google для майбутніх вчителів англійської мови в НУШ:

Google Classroom забезпечує організацію освітнього процесу – створення віртуальних класів, розподіл завдань, публікацію оголошень, збір робіт здобувачів освіти, організацію обговорень. Це центральний хаб для управління курсом. Він забезпечує можливість призначати завдання окремим студентам

або групам, що важливо для роботи з різними рівнями знань англійської мови. Найвні зручні інструменти для оцінювання робіт, надання розгорнутого зворотного зв'язку (текстом, аудіо, відео).

Google Docs, Google Sheets, Google Slides дозволяють реалізовувати розвиток такої гнучкої навички, як співпраця. Це створення та спільне редагування документів, таблиць, презентацій у реальному часі. І це ідеально для групових проєктів з англійської мови, написання есе, підготовки презентацій. Цінним є можливість розробки інтерактивних робочих аркушів, шаблонів для написання творів, словникових списків, граматичних таблиць. Приємним бонусом є можливість доступу до файлів з будь-якого пристрою, що забезпечує гнучкість у підготовці та проведенні уроків.

Google Forms допомагають створювати тести та опитування для перевірки знань лексики, граматики, аудіювання з автоматичною перевіркою відповідей. Також можливим є проведення анкетування серед здобувачів освіти для визначення їхніх інтересів, потреб, рівня мотивації. Існує можливість додавати зображення, відео, що робить тести більш інтерактивними.

Google Meet пропонує проведення онлайн-уроків, індивідуальних консультацій, зустрічей з батьками, лінгвістичних клубів з можливістю записувати уроки для подальшого перегляду здобувачами освіти, які пропустили заняття, або для самоаналізу вчителя. Це ефективний інструмент для демонстрації презентацій, відео, онлайн-ресурсів під час уроку.

Google Drive – це хмарне сховище, де можливе зберігання всіх навчальних матеріалів (планів уроків, презентацій, аудіо- та відеофайлів, завдань) в одному місці з доступом з будь-якого пристрою, а також створення структурованих папок для зручного пошуку та обміну матеріалами.

Google Sites. Майбутні вчителі можуть створювати прості, але функціональні сайти для своїх класів, де розміщуватимуться навчальні матеріали, посилання на корисні ресурси, завдання, портфоліо учнівських робіт. Це розвиває навички створення цифрового контенту та управління веб-ресурсами.

Google Translate / Google Dictionary. Хоча пряме використання перекладача на уроці може бути обмеженим (для уникнення "списування"), він незамінний для вчителя при підготовці матеріалів, розумінні складних текстів, а для учнів – як допоміжний інструмент для самостійної роботи з новими словами та фразами.

YouTube надає доступ до величезної бібліотеки автентичних відео (мультфільми, пісні, освітні канали, інтерв'ю) для розвитку навичок аудіювання та розширення словникового запасу та створення власного відеоконтенту. Майбутні вчителі можуть записувати власні відеоуроки, пояснення граматичних правил або демонстрації вимови.

Ці сервіси Google, інтегровані в єдину екосистему, дозволяють майбутнім вчителям англійської мови в НУШ не лише ефективно керувати навчальним процесом та створювати інтерактивні матеріали, а й розвивати власну цифрову компетентність, яка є запорукою успішної професійної діяльності в сучасному освітньому просторі [1].

Платформа Microsoft 365 Education надає майбутнім вчителям англійської мови розширений набір корисних сервісів для розвитку цифрової компетентності та інтерактивного навчання. До найкорисніших інструментів належать Microsoft Teams, що є центральним сервісом для організації спільного навчання, проведення онлайн-уроків, обміну файлами та колективних проєктів, а також Microsoft Word, Excel, PowerPoint у хмарному форматі для створення та спільного редагування навчальних матеріалів, завдань та презентацій. Особливу цінність для вивчення англійської мови представляють Learning Accelerators та функції, інтегровані в Teams, такі як Reading Progress з підтримкою української мови та автоматичним визначенням мовлення для оцінки читання, а також Immersive Reader і Microsoft Translator, що сприяють диференціації навчання та забезпечують доступ до контенту незалежно від рівня володіння мовою завдяки функціям читання вголос та перекладу. Крім того, OneDrive слугує надійним хмарним сховищем для всіх освітніх ресурсів, а інтеграція з Microsoft 365 Copilot Chat та іншими інструментами на основі штучного інтелекту відкриває

перспективи для оптимізації завдань та персоналізації навчального процесу, що є ключовим для інноваційного підходу НУШ [2].

Висновки. Попри значні переваги, існують і виклики, такі як забезпечення рівного доступу до технологій, необхідність постійного оновлення знань викладачів, ризики інформаційної безпеки. Проте, системна робота над інтеграцією хмарних технологій та онлайн-інструментів у підготовку майбутніх учителів англійської мови є запорукою формування висококваліфікованих, конкурентоспроможних фахівців, здатних ефективно працювати в умовах цифрової освітньої парадигми.

Список використаних джерел

1. Адаптивна хмаро орієнтована система навчання та професійного розвитку вчителів закладів загальної середньої освіти : монографія / Дем'яненко В. М. та ін. ; за наук. ред. М. П. Шишкіної. Київ : Педагогічна думка, 2020. 183 с. URL: <https://surl.li/inyjvi> (дата звернення: 15.05.2025)

2. Коваленко В. В., Мар'єнко М. В. Формування цифрових навичок в учнів під час змішаного навчання. Збірник матеріалів IX Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених «Наукова молодь-2021» (Київ, 30 листопада 2021 р.). Київ, ІТЗН НАПН України 2021. С. 87-89. URL: <https://surl.li/gwjkop> (дата звернення: 21.05.2025)

3. Про схвалення Концепції розвитку цифрових компетентностей та затвердження плану заходів з її реалізації. 3 березня 2021 р. № 167-р 2021. URL: <https://surl.li/uelbpk> (дата звернення: 19.05.2025)

4. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2021–2031 роки. 2020. URL: <http://surl.li/mphq> (дата звернення: 11.05.2025).

5. Толочко С. В. Цифрова компетентність педагогів в умовах цифровізації закладів освіти та дистанційного навчання. Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. 2021. Вип. 13 (169), С. 28-35. DOI : <https://doi.org/10.5281/zenodo.5077823>

6. Україна 2030E — країна з розвинутою цифровою економікою. URL:
<http://surl.li/pmwq> (дата звернення: 10.05.2025)